

A rákosligeti evangélikus templom rövid története

1899-ben Az evangélikus családok száma 60-70 főre volt tehető Rákosligeten. Kovácsovics János ezekben az időkben kezdett hozzá az evangélikus hitéletének szervezéséhez. 1900. december 24-én este 6 órakor megtarthatták az első istentiszteletet az iskola tantermében, melyen valamennyi felekezet részt vett. Talán ez az esemény lehetett az a pillanat, amely ráébresztette a híveket az egyházközségek alapításának szükségességére. 1901-ben foglalkozott először a rákosligetiek egyházzá való szervezésének kérdésével a rákoskeresztúri gyülekezet Dubovszky Nándor lelkészisége idejében. 1904. április 24-én helyet kaptak a rákoskeresztúri presbitériumban az első rákosligeti hívek: Schochterus Ottót választották presbitériumi tagnak, valamint Kovácsovics János lett a gondnok.

Dubovszky Nándor 1904-es halála után Noszkó Istvánt választotta lelkészévé a rákoskeresztúri gyülekezet, aki „célul tűzte ki a „Rákosligeti evangélikus hitvallású Evangélikus fiókegyház szervezését.” A rákosligeti fiókegyház tehát 1906. január 1-től létrejött. A hívek hamarosan nagyobb fába vágják fejszéküket, hiszen gyülekezet templom nélkül nem létezhet. Templomot kell hát építeni! De hová? – vetődött fel az első és legnagyobb akadály kérdése.

A Munkás-Otthon Szövetkezet sietett az evangélikus hívek segítségére. 1906. szeptember 18-i keltezéssel kézbesítették azt az adományozó levelet, melyben 480 négyszögöl telek került átadásra a kívánt helyen. Még ebben az évben befutott az első felajánlás templomépítésre, hiszen 1906. december 18-án, amikor is Schuster János egyháztag által felajánlott 12 karácsonyfa után fennmaradt 4 korona 15 fillért átadott Kovácsovics Jánosnak „Lutheránus templom építésére”. 1913. március 3.-tól Geyer H. Viktor elnöklő felügyelőként került be az egyházi jegyzőkönyvekbe. Ezzel a kinevezéssel nagyobb nyomatókat kapott személye a templomépítés tekintetében is. Az új felügyelő megállapította, hogy „nemkülönböztetve véve az országszerte jelentkező nyomasztó pénzügyi helyzetet, mely az egyházunk kivált templomépítésünk érdekében szélesebb mederben indítandó mozgalmat már elejétől fogva lehetetlenné és meddő eredményűvé téve, ily irányban kísérletek sem tétettek, sőt a még kint lévő helyi adományívek bevonása is meddő eredménnyel végződött, elég szerény keretekben mozgott”. 1914. március 29.-én a takarékpénztár körüli nehézségek ügyében határozni kényszerült a gyülekezet: „...egyszersmind tudomásul veszi a Rákosligeti Takaréktár Rt ... a nála elhelyezett pénzekre vonatkozó és irattárba elhelyezett válaszát is”. Ez a bejegyzés arra utal, hogy a megtakarított pénzek bizony eltűntek. Kezdheték a gyűjtést előlről, amire azonban még éveket kellett várni, hiszen az energiákat, a pénzt elvitte a háború, a gazdasági válság. Új felügyelőt választottak Pajor Ákos személyében. Pajor és Geyer az a két legfontosabb személy, akik szinte megszállottan szerették volna a templomépületet. Másodszor is nekirugaszkodott a gyülekezet tervének megvalósításához. 1917. március 18-án a Munkás-Otthon Szövetkezet 100 korona ajándékával egy jubileumi alap létesítését kezdte meg, „melyet évenként gyarapítani fog”. Ez új reményt adott a templomépítés megvalósításához, annak ellenére, hogy legközelebb majd csak 1921-ben 200 korona adományával folytatja adakozását a szövetkezet. 1923 tavaszán 5000 Koronát helyeztek át a készpénzalapból a jubileumi templomalapba. Ezzel kezdetét vehette az újbóli nekirugaszkodás az építkezéshez. 1926-ban a templomépítést erősíteni kívánta a presbitérium azzal is, hogy a perselypénzt a templomépítés alap javára fordítják. A templom hiányát igyekezett pótolni az az elhatározás, mely szerint imaház építéséhez kezdenek hozzá, mivel az 1 milliárdot meghaladó templomépítésre nincs remény, viszont nagy szükség volna a templomba járáshoz szoktatni az ifjúságot. Sztanek Pál készítette el a tervek vázlatát. A paplaktól ugyan nem lett semmi, de a befolyó pénz képezte a templomépítési alapot a későbbiekben. 1929 novemberében Geyer H. Viktor presbiter megfontolásra ajánlotta a következőket:

„... egy bár szerényebb méretű, de a mi jelenlegi és közeljövői szükségleteinknek teljesen megfelelő, sőt szükség esetén könnyű szerrel bármikor kibővíthető templom 9 – 10.000 P költséggel akadálytalanul felépíthető...”

Érvként azt is felhozta, hogy „... nehogy nehezen gyűjtött garasaink – nekünk egy pótolhatatlan kincsünk – egy újabb világégés, devalváció, vagy egyéb szerencsétlenség nyomán újólag veszendőbe menjen...”

Indítványa a következőképpen hangzott el: *„... tekintettel a dupla költségű, tehát csak évek múltán megvalósítható imaház paplak építésének tervétől térjen át a templomépítés gondolatára és szándékára és törekedjék azon ezen akadálytalanul megvalósítható újabb programját oly erővel és odaadással megvalósítani, hogy az első kapavágás tél multával megtörténjék, és az „ERŐS VÁRUNK AZ ÚRISTEN” felírású templomunk 1930 év folyamán felszentelhető legyen.”*

A betérjesztést a presbitérium elfogadta, a templomépítés végrehajtását Geyer H. Viktor tiszteletbeli örökös egyházfelügyelőre bízták.

1930. április 6. Templomépítési bizottságot választottak. Melynek tagjai a következők voltak: Geyer H. Viktor, Bradofka Károly, Belánka - Bánhegyi György, Sinkovics Jenő és Kárpáthy Imre egyháztagok és a fiókegyház elnöksége. Feladatuk a templomépítési tervek és költségelőirányzatok elkészítése volt.

1930. július 9. Geyer H. Viktor halála sem akasztotta meg a templomépítést. Megkeresték Sándy Gyula műépítést a templomépítés ügyében. Sándy kijelentette, hogy a tervezés költsége *„a munka 12%-ig terjedhet. Jelen munkával az építési költségnek 9%-át tenné ki.... azonban Ő rendszerint” a felét visszaadja az egyháznak. Jelen esetben megelégszik 4%-kal. Ez a minimum, amely készkiadásainak fedezésére szolgál.”* Ebben az összegben benne foglaltatott a tervek, a részletes költségvetés, a kidolgozott árlejtések, valamint az építési munkák ellenőrzése is heti kétszeri kiszállással. Helyi és országos gyűjtés indításával sikerült tovább növelni a templomépítési alap pénzösszegét.

1931. december 5. Felkérésre Sándy Gyula ismertette a terveket, amelyek még vázlatosak és kidolgozásra szorultak. Kéttornyú templomot mutatott be, 120 földszinti ülőhellyel, amely összességében 2-300 személyt képes befogadni, és fűthető lesz. Külseje vakolatlan vöröstégla építmény. A templom fedése műpala. Idővel a templom könnyen bővíthető állította, az építész. Ennek lehetséges módjai: a sekrestye válaszfalának az eltávolításával, az oltár hátrébb helyezésével, a másik oldalhajók létesítésével, vagy az északi homlokkal kitolásával. Ez a templom 850 m²-rel 20000 Pengő minimális költséggel felépíthető. Az összeg magába foglalta a szószéket, oltárt, keresztelő medencét, padokat és a kórust is. *„A 20000 Pengő azonban az anyagoknak jutányos áron való beszerzése, valamint a gazdasági válság következtében elérhető olcsóbb árajánlatok folytán lényegesen csökkenthető.”*- tette hozzá Sándy. Linkesch Károly, Paulinyi Gábor, dr. Pajor Ákos hozzászólásukban a megbízás, a költségvetés kidolgozása mellett érveltek. A név szerinti szavazás után egyhangú eredménnyel megbízták Sándy Gyulát a bemutatottnál olcsóbb költségvetés és tervek elkészítésével.

1932. Sándy új ajánlata szerint a templomot tarikóból kívánta megépíteni, a tetőszerkezetben pedig egy nagyon olcsó verziót ajánlott. Elképzelése szerint deszkából készítendő, úgynevezett festett oikoszos mennyezet lenne a legmegfelelőbb, mivel ára jóval alacsonyabb mintha más megoldást alkalmaznának. Ezekkel az elgondolásokkal is sikert aratott. Nem maradt más hátra, minthogy elindítsák a kivitelezést.

A templomterveket az egyházi hatóság jóváhagyta. A polgári hatóság szintén engedélyezte az építést. *„A templom építésével kapcsolatos alapkölvetel 1932. június 5-én nagytiszteletű Blatniczky P. jelenlétében megtörtént.”* A kivitelezéssel a Juhász- Váczi céget bízták meg. A belső berendezést a hívek további gyűjtés útján tudták biztosítani. Felügyelő bejelentette, hogy *„a közgyűlés által megszavazott munkák elkészültek”*. 1932. november 20-án megtarthatták a templomavató díszközgyűlést. Ezen a helyi méltóságokon kívül jelen volt

Raffay Sándor evangélikus püspök is. A rákosligeti evangélikus templom az építőművészek körében is elismerést vívott ki. Építészeti szempontból, mai szóval a költséghatékonysága és az ezzel harmóniában álló műértéke került a Magyar Építőművészet 1934. XXXIV. évfolyam 1-2. számában megjelent méltatás középpontjába. „A rákosligeti templom finom művészi munka, mert a tervezője művésze az építőművészetnek. Csak az ilyen alapos szaktudású és művészlelkű ember tudja a szerkezeteket úgy megválogatni az anyagokat olyan művészi összhangban felhasználni, mint az e kicsiny templomba látható. Nincsen a legcsekélyebb részlet sem rajta, amely ne alapos megfontolás után került volna oda: az oltár, a gyertyatartók, a padok díszítése, a hálós deszka-ív közeinek ornamentikája mind a tervező építész munkáját dicsérik egységes összhatást keltve a szemlélőben.”

A templom harangokat csak 1936-ra kapott, melyet Szlezák László harangöntő mester készített el.

A „C” harang felirata:

„HALLJÁ TOK MEG EGEK, VEDD FÜLEIDBE FÖLD, MERT AZ ÚR SZÓL!
”JÖVEL SZENTLÉLEK!”

A harang képe: KEHELY

Az „E” harang felirata:

„JÖJJE TEK HOZZÁ M MINDNYÁJAN, AKIK FÁRADTAK ÉS
MEGTERHELTEK VAGYTOK ÉS ÉN MEGNYUGTATLAK TITEKET”
„ERŐS VÁR A MI ISTENÜNK”

A harang képe: hit- remény – szeretet

A két harang közös felirata:

„KÉSZÜLT ISTEN DICSŐSÉGÉRE A RÁKOSLIGETI EVANGÉLIKUS HÍVEK
ÁLDOZATOS ADOMÁNYAIBÓL AZ ÚR NAK 1936- IK ESZTENDEJÉBEN

1941-ben került átadásra a ma kissé romokban álló gyülekezeti ház is, melyet Pelech József kezdett építeni és Juhász József fejezett be. Ezzel kialakult Rákosliget evangélikus temploma abban a formában, melyben ma is látható a XIX. utcában.

Sándy terve

Sándy terve képeslapon Voloncs Gábor gyűjteményéből.